

Lovtidende A

2025

Udgivet den 11. september 2025

8. september 2025.

Nr. 1091.

Bekendtgørelse om godkendelse af projekter for kollektive varmforsyningsanlæg¹⁾

I medfør af § 2, stk. 6, § 2 a, § 3, stk. 2, § 4, stk. 2, § 5, stk. 1, § 9, stk. 1, § 15, § 23 p, § 26 a og § 34, stk. 2, i lov om varmforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 124 af 2. februar 2024, som ændret ved lov nr. 1678 af 30. december 2024, lov nr. 468 af 14. maj 2025 og lov nr. 736 af 20. juni 2025, fastsættes efter forhandling med de kommunale organisationer og efter bemyndigelse i henhold til § 5, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 840 af 25. juni 2025 om Energistyrelsens opgaver og beføjelser:

Kapitel 1

Anvendelsesområde og definitioner

§ 1. Bekendtgørelsen omhandler kommunalbestyrelsens planlægning for varmforsyningen, forudsætninger for kommunalbestyrelsens godkendelse af projekter for kollektive varmforsyningsanlæg, kommunalbestyrelsens behandling af sager efter §§ 3, 4, 9 og 23 p i lov om varmforsyning.

§ 2. I denne bekendtgørelse forstås ved:

- 1) Kollektivt varmforsyningsanlæg: Virksomhed, der driver et anlæg omfattet af § 2, stk. 1 og stk. 3, i lov om varmforsyning.
- 2) Kraftvarmeanlæg: Anlæg til samtidig produktion af termisk energi og elektrisk eller mekanisk energi i en og samme proces.
- 3) Anden varmeleverandør: Virksomhed, der driver et anlæg, som ikke er et kollektivt varmforsyningsanlæg, og som leverer energi til det indenlandske marked af opvarmet vand, damp eller gas bortset fra na-

- turgas med det formål at levere energi til bygningers opvarmning og forsyning med varmt vand.
- 4) Varmedistributionsvirksomhed: Enhver fysisk eller juridisk person, der driver anlæg omfattet af § 2, stk. 1, nr. 2, i lov om varmforsyning.
- 5) Gasdistributionselskab: Enhver fysisk eller juridisk person, der varetager distributionsfunktion vedrørende gas som omfattet af § 6, stk. 1, nr. 6, i lov om gasforsyning.
- 6) Forsyningsvirksomhed: Enhver fysisk eller juridisk person, der driver et kollektivt varmforsyningsanlæg, herunder distributionsnet til fremføring af gas, eller et elnetselskab samt anden varmeleverandør.
- 7) Effektiv fjernvarme: Et fjernvarmesystem, der opfylder de kriterier, som er fastsat i § 7, stk. 2.
- 8) Blokvarmecentral: En varme- eller kraftvarmecentral, der er etableret i forbindelse med et større byggeri, hvis formål er at forsyne en lukket kreds eller et forudbestemt antal brugere med energi til bygningers opvarmning og forsyning med varmt vand.
- 9) Produktionsform: Varme- eller kraftvarmeproduktion.
- 10) Kraftvarmeproduktion: Samtidig produktion af termisk energi og elektrisk eller mekanisk energi i en og samme proces.
- 11) Forsyningsform: Fjernvarme eller individuel gasforsyning.
- 12) Energiform: El, brændsel eller anden energikilde.
- 13) Vedvarende energi: Energi, der fremstilles ved anvendelse af vedvarende energikilder som defineret i lov om fremme af vedvarende energi.

¹⁾ Bekendtgørelsen indeholder bestemmelser, der gennemfører dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2018/844 af 30. maj 2018 om ændring af direktiv 2010/31/EU om bygningers energimæssige ydeevne og direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet, EU-tidende 2018, nr. L 156, s. 75, dele af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2018/2001/EU af 11. december 2018 om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder (omarbejdning), EU-Tidende 2018 nr. L 328, s. 82, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2019/944 af 5. juni 2019 om fælles regler for det indre marked for elektricitet og om ændring af direktiv 2012/27/EU, EU-Tidende 2019, nr. L 158, s. 125, og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2023/1791 af 13. september 2023 om energieffektivitet og om ændring af forordning (EU) 2023/955 (omarbejdning), EU-tidende 2023, L 231, side 1. I bekendtgørelsen er der medtaget visse bestemmelser fra Europa-Parlamentets og Rådets forordning 2018/1999 af 11. december 2018, om forvaltning af energunionen og klimainsatsen, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 663 og (EF) nr. 715, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/22/EF, 98/70/EF, 2009/31/EF, 2009/73/EF, 2017/30/EU, 2012/27/EU og 2013/30/EU, Rådets direktiv 2009/119/EF og (EU) 2015/625 og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 525/2013, EU-tidende 2018, nr. L 328, s. 1, Kommissionens delegerede forordning 2019/826 af 4. marts 2019 om ændring af bilag VIII og IX til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/27/EU om indholdet af de omfattende vurderinger af potentialet for varme og køleeffektivitet, EU Tidende 2019, nr. L 137, s. 3. Ifølge artikel 288 i EUF-Traktaten gælder en forordning umiddelbart i hver medlemsstat. Gengivelsen af disse bestemmelser i bekendtgørelsen er således udelukkende begrundet i praktiske hensyn og berører ikke forordningens umiddelbare gyldighed i Danmark.

- 14) Vedvarende gas: Biogas, som er blevet opgraderet til biometan, og gasformige brændstoffer, hvis energiindhold stammer fra andre vedvarende energikilder end biomasse.
- 15) Samfundsøkonomiske analyser: Beregninger foretaget i overensstemmelse med Energistyrelsens vejledning i samfundsøkonomiske analyser på energiområdet med de dertil hørende senest opdaterede forudsætninger for samfundsøkonomiske analyser på energiområdet (Samfundsøkonomiske beregningsforudsætninger for energipriser og emissioner).
- 16) Omfattende renovering: En renovering, hvis omkostninger overstiger 50 pct. af investeringsomkostningerne for en ny lignende enhed.
- 17) Ejendom: Et matrikelnummer eller flere matrikelnumre, som ifølge notering i matriklen skal holdes forenet, jf. lov om udstykning og anden registrering i matriklen. En ejendom omfatter de bygninger, som står på matrikelnummeret eller -numrene.
- 18) Fjernvarmesystem: Et sammenhængende fjernvarmenet bestående af fysisk forbundne fremførings- og produktionsanlæg.
- 19) Mindre fjernvarmeområde: Et fjernvarmesystem, som ikke er tilknyttet et centralt kraftvarmeanlæg, jf. § 37 i bekendtgørelse om tilladelse til etablering og ændring af elproduktionsanlæg samt elproduktion fra anlæg på land, og hvor det kan dokumenteres, at den leverede mængde varme an net i kalenderårene 2015-2017 ikke oversteg 500 terajoule gennemsnitligt per år, eller at områder uden varmeløbet i kalenderårene 2015-2017 i henhold til et godkendt projektforslag har en dimensioneret varmeløbet, der ikke overstiger 500 terajoule an net per år. Hvor to eller flere separate mindre fjernvarmeområder sammenkobles via et fremføringsanlæg, vil fjernvarmeområderne efter sammenkoblingen tilsammen udgøre et mindre fjernvarmeområde.
- 20) Effektiv opvarmning: Opvarmning, som sammenlignet med et grundscenarie, der afspejler en business-as-usual-situation, målbart reducerer den tilførsel af primærenergi, der er påkrævet for på en omkostningseffektiv måde at forsyne en enhed af leveret energi inden for en relevant systemgrænse som vurderet i den cost-benefit-analyse, som er omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2023/1791 af 13. september 2023 om energieffektivitet og om ændring af forordning (EU) 2023/995 (omarbejdning) under hensyntagen til påkrævet energi i forbindelse med udvinding, omdannelse, transport og distribution.
- 21) Højeffektiv kraftvarmeproduktion: Kraftvarme produceret i henhold til kriterierne i bilag 3.

Kapitel 2

Den kommunale varmeplanlægning

§ 3. Kommunalbestyrelsen skal udføre en planlægning for varmeforsyningen i kommunen, bl.a. til brug for kommunalbestyrelsens behandling og godkendelse af projekter for

kollektive varmeforsyningsanlæg. Denne varmeplanlægning skal ske i samarbejde med forsyningsvirksomheder og andre berørte parter, f.eks. virksomheder med særlige energi- og varmebehov.

Stk. 2. Det påhviler kommunalbestyrelsen, at

- 1) planlægge varmeforsyningen,
- 2) drage omsorg for, at der udarbejdes projekter herfor, jf. § 8 i lov om varmeforsyning,
- 3) behandle og godkende projekter, der opfylder gældende betingelser m.v., og
- 4) påse, at projekter gennemføres inden for de gældende frister, eventuelt i form af påbud.

§ 4. Kommunalbestyrelsen drager omsorg for, at planlægning efter § 3 inddrages i forbindelse med den fysiske planlægning samt kommune- og lokalplanlægningen, bl.a. i forbindelse med revision eller ændring af kommuneplaner eller ved vedtagelse af lokalplaner. Kommunalbestyrelsen drager desuden omsorg for, at varmeplanlægningen i øvrigt er koordineret med planlovgivningen og anden lovgivning, herunder med reglerne om vurdering af større anlægs virkning på miljøet (VVM), byggelovgivningen og miljøbeskyttelseslovgivningen.

Kapitel 3

Kommunalbestyrelsens godkendelse af projekter for kollektive varmeforsyningsanlæg

§ 5. Projekter for kollektive varmeforsyningsanlæg, der er omfattet af bilag 1, skal forelægges kommunalbestyrelsen til godkendelse.

Stk. 2. Stk. 1 gælder tilsvarende for vedligeholdelses- og reparationsarbejder, der i væsentlig grad indebærer en forbedring af kollektive varmeforsyningsanlægs drifts- og energiøkonomi eller levetid, f.eks. hvis arbejdernes omkostninger overstiger 50 pct. af investeringsomkostningerne for en ny lignende enhed.

Stk. 3. Retlige og faktiske dispositioner til gennemførelse af et projekt må først foretages efter, at projektet er godkendt.

§ 6. Kommunalbestyrelsen skal anvende forudsætningerne i dette kapitel ved behandling af projekter for kollektive varmeforsyningsanlæg. Kommunalbestyrelsen skal desuden i overensstemmelse med § 1 i lov om varmeforsyning og § 22, stk. 2, i denne bekendtgørelse sørge for, at projektet ud fra en konkret vurdering er det samfundsøkonomisk mest fordelagtige projekt, jf. dog §§ 12, 13 og § 19, stk. 5.

Forudsætninger for godkendelse af kollektive varmeforsyningsanlæg

§ 7. Ved projekter for etablering af nye kollektive varmeforsyningsanlæg, eller omfattende renovering af eksisterende kollektive varmeforsyningsanlæg, kan kommunalbestyrelsen kun godkende projektet, hvis fjernvarmesystemet, som det kollektive varmeforsyningsanlæg er eller skal tilknyttes, opfylder kriterierne for at være effektivt, jf. stk. 2, på det tidspunkt, hvor anlægget idriftsættes eller fortsætter driften efter omfattende renovering, jf. dog stk. 3.

Stk. 2. For at være effektivt skal et fjernvarmesystem opfylde følgende kriterier:

- 1) Indtil den 31. december 2027 et fjernvarmesystem, der anvender mindst 50 pct. vedvarende energi, 50 pct. overskudsvarme, 75 pct. kraftvarme, eller et fjernvarmesystem, hvor den samlede andel af vedvarende energi, overskudsvarme eller kraftvarme udgør mindst 50 pct.
- 2) Fra den 1. januar 2028 et fjernvarmesystem, der anvender mindst 50 pct. vedvarende energi, 50 pct. overskudsvarme, 50 pct. vedvarende energi og overskudsvarme, 80 pct. højeffektiv kraftvarme, eller et fjernvarmesystem, hvor den samlede andel af vedvarende energi, overskudsvarme eller højeffektiv kraftvarme udgør mindst 50 pct., og hvor andelen af vedvarende energi derudover udgør mindst 5 pct.
- 3) Fra den 1. januar 2035 et fjernvarmesystem, der anvender mindst 50 pct. vedvarende energi, 50 pct. overskudsvarme eller 50 pct. vedvarende energi og overskudsvarme, eller et fjernvarmesystem, hvor den samlede andel af vedvarende energi, overskudsvarme eller højeffektiv kraftvarme udgør mindst 80 pct., og hvor den samlede andel af vedvarende energi eller overskudsvarme derudover udgør mindst 35 pct.
- 4) Fra den 1. januar 2040 et fjernvarmesystem, der anvender mindst 75 pct. vedvarende energi, 75 pct. overskudsvarme eller 75 pct. vedvarende energi og overskudsvarme, eller et fjernvarmesystem, hvor den samlede andel af vedvarende energi, overskudsvarme og højeffektiv kraftvarme udgør mindst 95 pct., og hvor den samlede andel af vedvarende energi eller overskudsvarme derudover udgør mindst 35 pct.
- 5) Fra den 1. januar 2045 et fjernvarmesystem der anvender mindst 75 pct. vedvarende energi, 75 pct. overskudsvarme eller 75 pct. vedvarende energi og overskudsvarme.
- 6) Fra den 1. januar 2050 et fjernvarmesystem, der udelukkende anvender vedvarende energi, udelukkende overskudsvarme eller udelukkende en kombination af vedvarende energi og overskudsvarme.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan godkende projekter for etablering af nye kollektive varmforsyningsanlæg, eller omfattende renovering af eksisterende kollektive varmforsyningsanlæg, hvis anlægget har til formål at gøre et eksisterende fjernvarmesystem mere effektivt i henhold til kriterierne i stk. 2.

§ 8. Ved projekter for omfattende renovering af eksisterende kollektive varmforsyningsanlæg kan kommunalbestyrelsen kun godkende projektet, hvis der ikke sker en stigning i anvendelsen af kul eller olie i det eksisterende fjernvarmesystem sammenholdt med det gennemsnitlige årlige forbrug i de foregående tre kalenderår med fuld drift forud for renoveringen, jf. dog § 17.

§ 9. Frem til den 31. december 2029 kan kommunalbestyrelsen ikke godkende projekter for nye kollektive varmforsyningsanlæg, der anvender kul eller olie, jf. dog § 17.

Stk. 2. Fra den 1. januar 2030 kan kommunalbestyrelsen ikke godkende projekter for nye kollektive varmforsyningsanlæg, der anvender kul, olie eller naturgas, jf. dog § 17.

Projekter for distributionsnet og transmissionsnet

§ 10. Kommunalbestyrelsen kan kun godkende projekter for gasdistributionsnet, når projektet ikke ændrer områdeafgrænsningen mellem gasforsyningen og fjernvarmeforsyningen, jf. dog stk. 2-4.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan ikke godkende etablering af individuel gasforsyning i eksisterende mindre bysamfund uden for kollektivt forsynede områder.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan ikke godkende projekter for gasdistributionsnet, når projektet vedrører et område, hvor 75 pct. eller mere af bygningsmassen er omfattet af forbuddet mod installation af gasfyr i bygningsreglementet, jf. dog stk. 4. Ved bygningsmassen forstås det opvarmede antal kvadratmeter.

Stk. 4. Stk. 3 gælder ikke for

- 1) projekter for distributionsnet, der transporterer vedvarende gas, eller
- 2) projekter for etablering af gasledninger til forsyning af bygninger, der har fået dispensation fra forbuddet mod installation af gasfyr i bygningsreglementet.

§ 11. En varmedistributionsvirksomheds eller gasdistributionsselskabs ret til at forsyne et område, som følge af godkendelse af et projekt for naturgasdistributionsnet eller fjernvarmedistributionsnet, medfører forsyningspligt over for de ejendomme, der er beliggende i området, fra tidspunktet for kommunalbestyrelsens godkendelse, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. En varmedistributionsvirksomhed eller et gasdistributionsselskab, der er forsyningspligtigt efter stk. 1, kan udskyde forsyningen af en ejendom i sit forsyningsområde, når bruger-, selskabs- eller samfundsøkonomiske hensyn tilsiger det. Forsyningen af ejendommen skal i så fald finde sted fra det tidspunkt, hvor der er forsyningsmulighed fra anlægget, dog senest fem år efter kommunalbestyrelsens godkendelse af projektet.

Undtagelser fra samfundsøkonomikravet

§ 12. Kommunalbestyrelsen skal uanset kravene i § 6 og § 22, stk. 2, godkende projekter for etablering af et biomassebaseret varmeproduktionsanlæg til levering af opvarmet vand til et fjernvarmenet, der drives af en virksomhed omfattet af bilag 2, når

- 1) de produktionsanlæg, der leverer biomassebaseret opvarmet vand til det pågældende fjernvarmenet, sammenlagt ikke leverer mere til nettet end 8000 MWh årligt, og
- 2) varmeproduktionsanlægget, har en kapacitet på maksimalt 1 MW.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal uanset kravene i § 6 og § 22, stk. 2, godkende et projekt for transmissionsnet, når

- 1) projektet vedrører en transmissionsledning mellem et fjernvarmenet, der er forsynet af et eller flere biomassebaserede varmeproduktionsanlæg, og et fjernvarme-

net, der drives af en virksomhed, der er omfattet af bilag 2, og

- 2) de produktionsanlæg, der leverer biomassebaseret opvarmet vand, ikke tilsammen leverer mere end 8000 MWh årligt til det fjernvarmenet, der drives af en virksomhed, der er omfattet af bilag 2.

§ 13. Kommunalbestyrelsen kan uanset kravene i § 6 og § 22, stk. 2, godkende et projekt for lukning af et affaldsforbrændingsanlæg, når varmedistributionsvirksomheden, der aftager varme fra det pågældende affaldsforbrændingsanlæg, på anden vis kan overholde sin forsyningspligt, jf. § 11, stk. 1. I vurderingen af, hvorvidt forsyningspligten kan overholdes, skal kommunalbestyrelsen påse, at lukningen ud fra en konkret vurdering ikke får urimelige økonomiske konsekvenser for de pågældende varmeforbrugere.

Brændsler

§ 14. Kommunalbestyrelsen kan ikke godkende kul eller produkter, der kan anvendes som fødevarer, herunder fiske- og rapsolie, overskudsmør, korn og lignende, som brændsler til kollektive varmeforsyningsanlæg.

§ 15. Ved projekter for kraftvarmeanlæg kan kommunalbestyrelsen godkende projektet, når der anvendes et eller flere af følgende brændsler, jf. dog § 17 og § 9:

- 1) Naturgas og andre brændbare gasarter end naturgas.
- 2) Biomasse.
- 3) Affald.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal indpasse vedvarende gas, herunder lossepladsgas eller anden forgasset biomasse til kraftvarmeproduktion i den kollektive varmeforsyning, hvis

- 1) der er lokalt ønske herom, og
- 2) produktionsanlægget kan erhverve gassen til en pris, der ikke adskiller sig væsentligt fra prisen på den forsyning, som anlægget ellers har adgang til.

§ 16. Ved projekter for varmeproduktionsanlæg til levering af opvarmet vand eller damp til et fjernvarmenet, der ikke forsynes med naturgasbaseret kraftvarme eller varme, kan kommunalbestyrelsen godkende projekter, som anvender brændsler, når der anvendes et eller flere af følgende brændsler, jf. dog § 17:

- 1) Biomasse.
- 2) Andre brændbare gasarter end naturgas.
- 3) Affald.

§ 17. Ved etablering eller omfattende renovering af spids- og reservelastanlæg til levering af opvarmet vand eller damp kan kommunalbestyrelsen tillige godkende brændslerne bioolie baseret på pyrolyse eller på restprodukter, der ikke kan anvendes som fødevarer, jf. § 14, samt mineralsk olie eller naturgas.

Projekter for blokvarmecentraler

§ 18. Ved projekter for blokvarmecentraler, der er beliggende i et fjernvarmeforsyningens område, kan kommunalbestyrelsen kun godkende projektet, når blokvarmecentralen forsynes med fjernvarme, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse for projekter for blokvarmecentralers udnyttelse af egen overskudsvarme eller produktion af egen varme ved anvendelse af vedvarende energikilder, herunder eldrevne varmepumper, hvis det er samfundsøkonomisk mere fordelagtigt end forsyning med fjernvarme. Stk. 1 finder ikke anvendelse for blokvarmecentraler beliggende i et område udlagt til kollektiv fjernvarmeforsyning efter 1. januar 2019.

Stk. 3. Ved etablering af blokvarmecentraler med en varmekapacitet over 1 MW kan kommunalbestyrelsen som led i projektbehandlingen kræve, at mulighederne for anvendelse af biobrændsel bliver belyst.

Kapitel 4

Kommunalbestyrelsens godkendelse m.v. af projektforslag

§ 19. Ansøgning om godkendelse af projekter (projektforslag) for kollektive varmeforsyningsanlæg skal være skriftlig og ledsaget af følgende oplysninger i det omfang, som er nødvendigt for kommunalbestyrelsens vurdering af projektet:

- 1) Den eller de ansvarlige for projektet.
- 2) Forholdet til varmeplanlægningen, herunder forsyningsforhold og varmekilder, jf. § 3, og forholdet til kommune- og lokalplaner.
- 3) Forholdet til anden lovgivning, herunder til lov om elforsyning og lov om gasforsyning.
- 4) Fastlæggelse af forsyningsområde og varmebehov, fastlæggelse af hvilke tekniske anlæg, herunder ledningsnet, der påtænkes etableret eller ændret, og anlæggets kapacitet, energiform og -forbrug, forsyningsikkerhed og andre driftsforhold samt for affaldsforbrændingsanlæg forholdet mellem forbrændingskapaciteten og affaldsgrundlaget, jf. § 50 b i lov om miljøbeskyttelse eller regler udstedt i medfør heraf.
- 5) Tidsplan for etableringen eller ændringen og ved konverteringsprojekter en redegørelse for varmegrundlaget og konverteringsforløbet.
- 6) Arealafståelser, servitutpålæg og evt. aftaler med grundejere m.v., der er nødvendige for anlæggets gennemførelse.
- 7) Redegørelse for projektansøgers forhandlinger med, herunder evt. udtalelser fra, berørte forsyningsvirksomheder og andre berørte virksomheder m.fl.
- 8) Økonomiske konsekvenser for forbrugerne.
- 9) Energi- og miljømæssige vurderinger samt samfunds- og selskabsøkonomiske vurderinger. Vurderingerne skal indeholde følsomhedsanalyser af konsekvenserne af de centrale parametre, herunder idriftsættelsestidspunkt, investeringsomkostninger og el- og brændselspriser m.v.
- 10) Samfundsøkonomisk analyse af relevante scenarier. For projektforslag, der vedrører produktionsanlæg, der ikke er spids- og reservelastanlæg, med en varmekapacitet over 1 MW, anses kraftvarmeanlæg for et relevant scenarium. For projektforslag, der vedrører etablering eller udvidelse af varme eller naturgasdi-

struktionsnet, anses individuel forsyning for et relevant scenarium.

Stk. 2. Økonomiske konsekvenser for forbrugerne, energi- og miljømæssige vurderinger, samfunds- og selskabsøkonomiske vurderinger, samt samfundsøkonomisk analyse af relevante scenarier, som nævnt i stk. 1, nr. 8-10, skal vedlægges projektforslaget i en form, der gør det muligt at se alle forudsætningerne for beregningerne, herunder at genskabe beregningerne.

Stk. 3. De samfundsøkonomiske vurderinger og analyser nævnt i stk. 1, nr. 9 og 10, skal inddrage konsekvenser for eksisterende kollektive varmforsyningsanlæg og anden varmeleverandør, herunder eksisterende kraftvarmeanlæg, i det sammenhængende fjernvarmenet, jf. dog stk. 5. Den senest udmeldte diskonteringsrente fra Finansministeriet anvendes.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan på baggrund af projektforslagenes forskellige karakter og baggrund bestemme, at oplysninger om et eller flere forhold nævnt i stk. 1, nr. 1-8, og nr. 9, 1. pkt., dog ikke den samfundsøkonomiske vurdering, ikke skal foreligge, hvis oplysningerne skønnes at være af uvæsentlig karakter for projektforslaget, ligesom kommunalbestyrelsen kan kræve yderligere oplysninger.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at scenarier, hvor fossile brændsler anvendes som hovedbrændsel, herunder mineralsk olie og naturgas, ikke anses som relevante scenarier til brug for de samfundsøkonomiske analyser, jf. stk. 1, nr. 9 og 10.

Stk. 6. For kommunalbestyrelsens godkendelse af ansøgninger efter § 12 skal der ikke foreligge oplysninger om forhold nævnt i stk. 1, nr. 10, 1. pkt. Kommunalbestyrelsen kan endvidere bestemme, at ansøgninger efter § 15 ikke skal være ledsaget af oplysninger om forhold nævnt i stk. 1, nr. 10, 1. pkt.

Stk. 7. For kommunalbestyrelsens godkendelse af projekter for kollektive varmforsyningsanlægs udnyttelse af overskudsvarme fra anlæg omfattet af bekendtgørelse om udarbejdelse og godkendelse af cost-benefit-analyser for industrianlæg, servicefaciliteter og datacentre, vedlægges en cost-benefit-analyse. Hvis cost-benefit-analysen viser, at det er teknisk og økonomisk gennemførligt at udnytte overskudsvarme, kan kommunalbestyrelsen kun godkende projektet, når det indrettes hertil, jf. dog § 27. En cost-benefit-analyse kan ikke erstatte den selskabsøkonomiske vurdering nævnt i stk. 1, nr. 9.

Stk. 8. Kommunalbestyrelsen kan træffe beslutning om en faseopdeling af projektbehandlingen således, at der kan foretages en mere overordnet behandling før den tekniske behandling. En sådan fremgangsmåde kan f.eks. anvendes i forbindelse med projekter, der berører flere kommuner.

§ 20. Kommunalbestyrelsen drager omsorg for, at projektbehandlingen koordineres med den fysiske planlægning samt kommune- og lokalplanlægningen, og at et godkendt projekt indgår ved revision af kommuneplan og udarbejdelse af lokalplan i det omfang, dette er påkrævet. Kommunalbestyrelsen drager omsorg for, at projektbehandlingen for et projekt, der vedrører et affaldsforbrændingsanlæg, koordineres med lov om miljøbeskyttelse, herunder at affalds-

grundlaget forelægges til godkendelse efter § 50 b i lov om miljøbeskyttelse.

§ 21. Kommunalbestyrelsen skal skriftligt underrette berørte forsyningsvirksomheder, kommuner samt grundejere, der skal afgive areal eller pålægges servitut, om projektforslaget med henblik på, at eventuelle bemærkninger til projektforslaget kan fremsendes til kommunalbestyrelsen. Ved ændring af områdeafgrænsningen i forhold til det hidtidige plangrundlag skal de berørte varmedistributionsvirksomheder og gasdistributionselskaber m.v. inddrages. Kommunalbestyrelsen kan tilsvarende underrette andre, f.eks. virksomheder og told- og skatteforvaltningen.

§ 22. Forinden kommunalbestyrelsen kan meddele godkendelse, skal kommunalbestyrelsen foretage en energimæssig, samfundsøkonomisk og miljømæssig vurdering af projektet. Vurderingen skal ske på baggrund af

- 1) planlægningen efter kapitel 2,
- 2) de bestemmelser, der er fastsat i kapitel 3,
- 3) de samfundsøkonomiske analyser, der er nævnt i § 19, stk. 1, nr. 9 og 10, og
- 4) de bemærkninger, der er modtaget efter § 21.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal ved vurderingen påse, at projektet ud fra en konkret vurdering er det samfundsøkonomisk mest fordelagtige projekt, jf. dog § 12, § 13 og § 19, stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal lægge de senest udmeldte forudsætninger for samfundsøkonomiske analyser på energiområdet til grund (Samfundsøkonomiske beregningsforudsætninger for energipriser og emissioner).

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal anmode om, at de i projektansøgningen anvendte forudsætninger opdateres, hvis der ikke foreligger et godkendt projektforslag senest ét år fra ansøgningstidspunktet. Kommunalbestyrelsen kan desuden til hver en tid beslutte, at projektansøger skal opdatere de i projektansøgningen anvendte beregningsforudsætninger.

§ 23. Godkendelse omfatter følgende punkter, der er relevante for projektforslaget:

- 1) Anlægget, herunder dets kapacitet, placering og produktionsform.
- 2) Forsyningsform.
- 3) Energiform.
- 4) Forsyningsområde.
- 5) Tidsfølge for anlæggets etablering eller ændring.
- 6) Grundlag for beslutning om anvendelse af § 9, stk. 3, og § 7 i lov om varmforsyning.

Stk. 2. Til en godkendelse kan der knyttes vilkår vedrørende anlæggets etablering, ændring eller drift, f.eks. om

- 1) tidsfrist for påbegyndelse af anlægsarbejder og tidsbegrænsning af godkendelsen,
- 2) forelæggelse inden for fastsatte frister af aftaler med anlægget om energileverancer og om salg af de ydelser (opvarmet vand, damp, gas eller el), som anlægget vil producere,
- 3) opnåelse af et nærmere afgrænset varmegrundlag og
- 4) lavtemperaturdrift.

§ 24. Kommunalbestyrelsen skal skriftligt underrette projektansøgeren, berørte forsyningsvirksomheder, kommuner

samt grundejere, der skal afgive areal eller pålægges servitut, om afgørelsen med oplysning om klageadgang og klagefrist.

§ 25. Kommunalbestyrelsen skal indberette oplysninger om godkendte projektforslag truffet i medfør af denne bekendtgørelse inden 4 uger efter godkendelsen af projektforslaget. Indberetningen skal ske digitalt på adressen <http://plandata.dk>, jf. bekendtgørelse om det digitale planregister Plandata.dk.

Energistyrelsens godkendelse m.v. af projektforslag

§ 26. Energistyrelsen kan i særlige tilfælde beslutte, at afgørelse om projektgodkendelse træffes af Energistyrelsen i stedet for af kommunalbestyrelsen.

Kapitel 5

Dispensation

§ 27. Energistyrelsen kan i særlige tilfælde dispensere fra reglerne i bekendtgørelsen, eksempelvis ved udviklings- eller demonstrationsprojekter.

§ 28. Kommunalbestyrelsen kan dispensere fra kravet i § 19, stk. 7, 1. pkt., hvis det af retlige, ejendomsretlige eller finansielle grunde er strengt nødvendigt.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen underretter Energistyrelsen om en dispensation afgivet efter stk. 1 senest en uge efter den dato, hvor afgørelsen om dispensation er truffet.

§ 29. Energistyrelsen underretter Kommissionen om en dispensation afgivet efter § 28, stk. 1, senest 3 måneder efter den dato, hvor afgørelsen om dispensation er truffet.

Kapitel 6

Klage m.v.

§ 30. Energiklagenævnet behandler klager over afgørelser truffet efter denne bekendtgørelse, jf. § 17 i lov om Energiklagenævnet.

Stk. 2. En klage til Energiklagenævnet indgives skriftligt til den myndighed, der har truffet afgørelsen, inden 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. En klage anses for indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden.

Stk. 3. Myndigheden skal, hvis den vil fastholde afgørelsen, videreende klagen til nævnet snarest og som udgangs-

punkt ikke senere end 3 uger efter udløbet af klagefristen nævnt i stk. 2. Myndigheden sender samtidig en kopi af sin udtalelse til de i klagesagen involverede med en frist for at afgive bemærkninger til nævnet på 3 uger fra modtagelsen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter § 22, stk. 3, 2. pkt., kan ikke indbringes for Energiklagenævnet.

§ 31. Afgørelser truffet af Energiklagenævnet i henhold til § 30 kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Kapitel 7

Straf

§ 32. Med bøde straffes den, der

- 1) undlader at indhente godkendelse efter § 5,
- 2) overtræder § 5, eller
- 3) tilsidesætter en godkendelse, herunder vilkår fastsat i en godkendelse.

Stk. 2. Der kan pålægges selskaber m.v. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Kapitel 8

Ikrafttræden m.v.

§ 33. Bekendtgørelsen træder i kraft den 11. oktober 2025.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 697 af 6. juni 2023 om godkendelse af projekter for kollektive varmforsyningsanlæg ophæves.

Stk. 3. Ansøgninger om godkendelse af projekter for kollektive varmforsyningsanlæg, der er indgivet, men ikke er godkendt af kommunalbestyrelsen, ved bekendtgørelsens ikrafttræden, behandles efter reglerne i bekendtgørelse nr. 697 af 6. juni 2023 om godkendelse af projekter for kollektive varmforsyningsanlæg.

Stk. 4. Klager over afgørelser truffet af kommunalbestyrelsen eller Energistyrelsen den 10. oktober 2025 eller tidligere behandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 5. Biomassebaserede blokvarmecentraler, der er etableret eller godkendt senest den 14. juni 1990, kan uanset kravene i § 18, stk. 1, fortsætte med biomasseanvendelsen på det pågældende anlæg.

Energistyrelsen, den 8. september 2025

PETER CHRISTIAN BAGGESGAARD HANSEN

/ Lisbet Ølgaard

Bilag 1**Godkendelsespligtige projekter for kollektive varmforsyningsanlæg, jf. § 5, stk. 1**

Projekter for kollektive varmforsyningsanlæg med en varmekapacitet på 0,25 MW eller mere, der er omfattet af § 2 i lov om varmforsyning, er godkendelsespligtige. Der er tale om følgende kategorier af projekter:

1	Produktionsanlæg, herunder kraftvarmeanlæg og varmepumper til kombineret produktion af varme og køling
1.1	Opførelse, udvidelse og nedlæggelse af produktions- og behandlingsanlæg for bygas, LPG (flaskegas), biogas, lossepladsgas, geotermisk energi m.v.
1.2	Opførelse, udvidelse og nedlæggelse af varmeproduktionsanlæg, herunder forbrændingsanlæg for affald, træ, halm m.v. og varmepumper til kombineret produktion af varme og køling.
1.3	Opførelse, udvidelse og nedlæggelse af blokvarmecentraler.
1.4	Opførelse, udvidelse og nedlæggelse af kraftvarmeanlæg/centraler, herunder forbrændingsanlæg for affald, træ, halm m.v., med en eleffekt på 25 MW eller derunder.
1.5	Ændring af energiform på godkendelsespligtige kollektive varmforsyningsanlæg, jf. 1.1-1.4.
2	Transmissions- og fordelingsledninger
2.1	Etablering eller bortfald af anvendelsen af transmissions- og fordelingsledninger med tilhørende tekniske anlæg (pumper, stationer, varmeveksler m.v.) for fjernvarme, naturgas eller andre brændbare gasarter (bygas, biogas, lossepladsgas m.v.).
2.2	Forstærkning af transmissionsledninger/fordelingsledninger for fjernvarme, naturgas eller andre brændbare gasarter (bygas, biogas, lossepladsgas m.v.), som øger kapaciteten.
3	Distributionsnet og forsyningsområder
3.1	Etablering, udvidelse, indskrænkning eller bortfald af distributionsnet eller forsyningsområder.

Bilag 2**Virksomheder omfattet af bestemmelserne i § 12, stk. 2**

- A. Følgende virksomheder, der driver fjernvarmenet, har en varmepris, der er blandt de
- a) 30 højeste ifølge Energitilsynets varmeprisstatistik pr. 8. december 2010,
 - b) de 30 højeste i gennemsnit ifølge Energitilsynets varmeprisstatistik over årene 2009, 2010 og 2011,
 - c) de 43 højeste ifølge Energitilsynets varmeprisstatistik pr. 15. august 2014, som ikke omfattet af a) eller b), eller
 - d) de 43 højeste i gennemsnit ifølge Energitilsynets varmeprisstatistik over årene 2012, 2013 og 2014, som ikke er omfattet af a) eller b):
- 1) Hjortekær
 - 2) Østermarie Fjernvarmenet
 - 3) Vedlum-Skelund-Visborg Kraftvarmeværk
 - 4) Skævinge Kommunes Fjernvarmeforsyning
 - 5) Kelleris Hegn
 - 6) Slagslunde Fjernvarme
 - 7) Meløse-St. Lyngby Energiselskab
 - 8) Hvalpsund Kraftvarmeværk
 - 9) Gassum-Hvidsten Kraftvarmeværk
 - 10) Gørløse Fjernvarme
 - 11) Ørslev-Terslev Kraftvarmeforsyning
 - 12) Sandved-Tornemark Kraftvarmeværk
 - 13) Blenstrup Kraftvarmeværk
 - 14) Brøns Kraftvarme
 - 15) Hyllinge-Menstrup Kraftvarme
 - 16) Ådum Kraftvarmeværk
 - 17) Ulbjerg Kraftvarme
 - 18) Sdr. Herreds Kraftvarmeværker
 - 19) Rostrup Kraftvarmeværk
 - 20) Annebergparken
 - 21) Sønderholm Varmeværk
 - 22) Mellerup Kraftvarme
 - 23) Oue Kraftvarmeværk
 - 24) Hvam Gl. Hvam Kraftvarmeværk
 - 25) Præstbro Kraftvarmeværk
 - 26) Præstø Fjernvarme
 - 27) Rejsby Kraftvarme
 - 28) Ellidshøj-Ferslev Kraftvarmeværk
 - 29) Øster Hurup Kraftvarme
 - 30) Ejlsing Fjernvarmeforsyning
 - 31) Astrup Kraftvarmeværk
 - 32) Øland Kraftvarmeværk
 - 33) Lendum Kraftvarmeværk
 - 34) Mørkøv Kraftvarmeværk
 - 35) Thorshøj Kraftvarmeværk
 - 36) Boligselskabet Danbo - Havnbjerg Varmecentral
 - 37) Boligselskabet Danbo - Langesø Varmecentral
 - 38) Boligselskabet Danbo - Nordborg Varmecentral

- 39) Boulstrup-Hou Kraftvarmeværk
- 40) Ferritslev Fjernvarmeselskab
- 41) Flauenskjold Varmeværk
- 42) Frifelt-Roager Kraftvarme
- 43) Fur Kraftvarmeværk
- 44) Genner-Hellevad-Hovslund Forenede Kraftvarmeværker
- 45) Glyngøre Fjernvarmeværk
- 46) Gylling-Ørting-Falling Kraftvarmeværk
- 47) Hallund Kraftvarmeværk
- 48) Halvrimmen-Arentsminde Kraftvarmeværk
- 49) Hejnsvig Varmeværk
- 50) Holte Fjernvarme (Øverød central)
- 51) Hundested Varmeværk
- 52) Hundslund-Oldrup Kraftvarmeværk
- 53) Ingstrup Fjernvarme
- 54) Klitmøller Kraftvarmeværk
- 55) Klokkeholm Fjernvarme
- 56) Kølvrå Fjernvarmecentral
- 57) Løkkensvejens Kraftvarmeværk
- 58) Lønstrup Varmeforsyning
- 59) Lørslev Fjernvarmeforsyning
- 60) Manna-Thise Kraftvarmeværk
- 61) Mejlby Kraftvarmeværk
- 62) Morsø Varme - Dueholm Varmecentral
- 63) Mou Kraftvarme
- 64) Nr. Broby Varmeværk
- 65) Nr. Nisum Kraftvarme
- 66) Odsherred Varme A/S
- 67) Odsherred Varmeværk (Trundholm)
- 68) Ramsing-Lem-Lihme Kraftvarmeværk
- 69) Ravnkilde Kraftvarmeværk
- 70) Rye Kraftvarmeværk
- 71) Sig Varmeværk
- 72) Skovlund Kraftvarme
- 73) Skuldelev Energiselskab
- 74) Sorø Kraftvarmeværk
- 75) Stoholm Fjernvarmeværk
- 76) Trolldhede Kraftvarmeværk
- 77) Tversted Kraftvarmeværk
- 78) Uggelhuse-Langkastrup Kraftvarmeværk
- 79) Vejby-Tisvilde Fjernvarme
- 80) Voerså Kraftvarmeværk
- 81) Vorupør Kraftvarmeværk
- 82) Værum-Ørum Kraftvarmeværk
- 83) Vaarst-Fjellerad Kraftvarme
- 84) Ørnholm Grønbjerg Kraftvarmeværk
- 85) Østerlund Varme A/S

B. Hvis en af de virksomheder, der er nævnt under pkt. A ovenfor, er eller bliver overtaget af en anden virksomhed, vil muligheden for at kunne få godkendt forsyning af fjernvarmenettet fra et biomassebaseret varmeproduktionsanlæg overgå til den nye ejer.

C. Kravene i § 12, stk. 2, til en maksimumkapacitet på henholdsvis 8000 MWh og 1 MW, gælder det fysiske fjernvarmenet. Hvis en af de virksomheder, der er nævnt under pkt. A ovenfor, driver flere net, der fysisk ikke er forbundne med hinanden, kan der således for hvert af disse net etableres en biomasseleverance på maksimalt 8000 MWh årligt henholdsvis et biomassebaseret produktionsanlæg på maksimalt 1 MW. Dette gælder dog kun net, hvis priser er indgået i de varmeprisstatistikker, der har dannet grundlag for udvælgelsen af virksomhederne.

Bilag 3**Metode til bestemmelse af effektiviteten af kraftvarmeproduktionsprocessen**

De værdier, der benyttes til beregning af kraftvarmeproduktionens effektivitet og primærenergibesparelserne, fastsættes på grundlag af den forventede eller faktiske drift af enheden under normale forhold.

a) Højeffektiv kraftvarmeproduktion

- Med henblik på dette direktiv skal højeffektiv kraftvarmeproduktion opfylde følgende kriterier: Kraftvarmeproduktionen fra kraftvarmeanheder skal føre til primærenergibesparelser beregnet i overensstemmelse med litra b) på mindst 10 % i forhold til referenceværdien for separat produktion af el og varme.
- Produktionen fra små kraftvarmeanheder og mikrokraftvarmeanheder, som giver primærenergibesparelser, kan betegnes som højeffektiv kraftvarmeproduktion.
- For kraftvarmeanheder, der opføres eller får foretaget en omfattende renovering efter gennemførelsen af dette bilag, er de direkte emissioner af kuldioxid fra kraftvarmeproduktion, som benytter fossile brændsler, mindre end 270 g CO₂ pr. 1 kWh energiproduktion fra den kombinerede produktion (herunder opvarmning/køling, energi og mekanisk energi).
- Kraftvarmeanheder, der er i drift før den 10. oktober 2023, kan fravige dette krav indtil den 1. januar 2034, forudsat at de har en plan om gradvist at reducere emissionerne for at overholde tærsklen på mindre end 270 g CO₂ per 1 kWh senest den 1. januar 2034, og at de har meddelt denne plan til de relevante operatører og kompetente myndigheder.

Når en kraftvarmeanhed opføres eller får foretaget en omfattende renovering, sikrer medlemsstaterne, at der ikke sker en stigning i anvendelsen af andre fossile brændsler end naturgas i eksisterende varmekilder sammenholdt med det årlige gennemsnitlige forbrug over de seneste tre kalenderår i fuld drift forud for renoveringen, og at nye varmekilder i dette system ikke anvender andre fossile brændsler end naturgas.

b) Beregning af primærenergibesparelser

Primærenergibesparelsen ved kraftvarmeproduktion som defineret i energieffektivitetsdirektivets bilag II beregnes ved hjælp af nedenstående formel:

$$PES = \left(1 - \frac{1}{\frac{CHPH_{\eta}}{RefH_{\eta}} + \frac{CHPE_{\eta}}{RefE_{\eta}}} \right) \times 100\%$$

hvor:

PES er primærenergibesparelsen.

CHP H_η er varmevirkningsgraden ved kraftvarmeproduktionen defineret som den årlige nyttevarmeproduktion divideret med det brændselsforbrug, der er medgået til at producere summen af nyttevarme og el fra kraftvarmeproduktion.

Ref H_η er referenceværdien for effektiviteten ved separat varmeproduktion.

CHP E_η er elvirkningsgraden ved kraftvarmeproduktionen defineret som den årlige mængde el fra kraftvarmeproduktion divideret med det brændselsforbrug, der er medgået til at producere summen af nyttevarme og el fra kraftvarmeproduktion. Hvis en kraftvarmeanhed producerer mekanisk energi, kan den årlige mængde el fra kraftvarmeproduktion forøges med et supplerende element, som udgøres af den

mængde elektricitet, der svarer til mængden af mekanisk energi. Et sådant supplerende element giver ikke ret til at udstede oprindelsesgarantier i henhold til artikel 26, stk. 13.

Ref E_{η} er referenceværdien for effektiviteten ved separat elproduktion.

c) Beregning af energibesparelser efter alternative metoder

Medlemsstaterne kan beregne primærenergibesparelsen ved produktion af el, varme og mekanisk energi som anført nedenfor uden at anvende bilag II for at udelukke den ikke-kraftvarmeproducerede el og varme inden for samme proces. En sådan produktion kan betragtes som højeffektiv kraftvarmeproduktion, hvis den opfylder effektivitetskriterierne i litra a) i nærværende bilag, og hvis den samlede effektivitet er over 70 %, når der er tale om kraftvarmeenheder med en elkapacitet på over 25 MW. Med henblik på udstedelse af en oprindelsesgaranti og til statistiske formål fastlægges mængden af el fra kraftvarmeproduktion produceret ved en sådan produktion imidlertid i overensstemmelse med energieffektivitetsdirektivets bilag II.

Hvis primærenergibesparelserne for en proces beregnes ved anvendelse af en alternativ beregning som anført ovenfor, beregnes primærenergibesparelserne efter formlen i litra b) i nærværende bilag, idet »CHP H_{η} « ændres til » H_{η} « og »CHP E_{η} « ændres til » E_{η} «, hvor:

H_{η} er varmekoefficienten ved processen defineret som den årlige varmeproduktion divideret med det brændselsforbrug, der er medgået til at producere summen af varme og elektricitet.

E_{η} er elvirkningsgraden ved processen defineret som den årlige elproduktion divideret med det brændselsforbrug, der er medgået til at producere summen af varme og elektricitet. Hvis en kraftvarmeenhed producerer mekanisk energi, kan den årlige mængde el fra kraftvarmeproduktion forøges med et supplerende element, som udgøres af den mængde elektricitet, der svarer til mængden af mekanisk energi. Et sådant supplerende element giver ikke ret til at udstede oprindelsesgarantier i henhold til artikel 26, stk. 13.

Medlemsstaterne kan anvende andre indberetningsperioder end årlige indberetningsperioder i forbindelse med beregningerne i henhold til litra b) og c) i nærværende bilag.

For mikrokraftvarmeenheder kan beregningen af primærenergibesparelserne baseres på certificerede data.

d) Referenceværdier for effektiviteten ved separat produktion af el og varme

Disse harmoniserede referenceværdier for effektiviteten skal bestå af en matrix af værdier, der differentieres på grundlag af relevante faktorer, herunder bygningsår og brændselstype, og bygge på en veldokumenteret analyse, der tager hensyn til bl.a. data fra drift under realistiske forhold, brændselssammensætning, klimaforhold samt anvendte kraftvarmeteknologier.

Driftseffektiviteten ved den separate produktion af el og varme, som kraftvarmeproduktionen skal erstatte, fastsættes efter referenceværdierne for effektiviteten ved separat produktion af el og varme, jf. formlen i litra b).

Referenceværdierne for effektiviteten beregnes efter følgende principper:

- I. for kraftvarmeenheder tages der ved sammenligningen med separat elproduktion udgangspunkt i princippet om sammenligning mellem samme brændselskategorier
- II. hver kraftvarmeenhed sammenlignes med den bedste tilgængelige og økonomisk begrundede teknologi for separat produktion af el og varme på markedet i det år, hvor kraftvarmeenheden blev bygget

- III. referenceværdierne for effektiviteten af kraftvarmeenheder, der er over ti år gamle, fastsættes på grundlag af referenceværdierne for enheder, der er ti år gamle
- IV. referenceværdierne for effektiviteten af separat produktion af el og varme afspejler de klimatiske forskelle mellem medlemsstaterne.